

РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
СИБИРСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ
ИНСТИТУТ ГУМАНИТАРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ
И ПРОБЛЕМ МАЛОЧИСЛЕННЫХ НАРОДОВ СЕВЕРА

РОССИЯ НАУКАЛАРЫН АКАДЕМИЯТЫН
СИБИИРДЭЭҢИ САЛААТА
ГУМАНИТАРНАЙ ЧИНЧИЙИИ УОННА ХОТУГУ АҢЫЙАХ
АХСААННААХ ОМУКТАР ПРОБЛЕМАЛАРЫН ИНСТИТУТА

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ
МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ

ТИЭРМИН ТЫЛДЫТА
ОЛОХТООХ БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫЫ

Якутск • Дьокуускай • 2013

Составители / Таңан оңордулар

Л.А. Афанасьев, Л.М. Готовцева, Н.И. Данилова,
Ф.Н. Дьячковской, А.М. Николаева, Н.И. Попова

Ответственные редакторы / Эппиэттиир эрдээктэр

Н.И. Данилова, Н.И. Попова

Редакционная коллегия / Эрдээксийэлиир кэллиэгийэ

Л.М. Готовцева, Ф.Н. Дьячковской, А.М. Николаева

Оператор Р.Н. Протодияконова

Рецензенты / Сыанабылы биэрдилэр

Е.П. Копырина, М.И. Заморщиков

Издание подготовлено в рамках Государственной программы Республики Саха (Якутия) «Сохранение, изучение и развитие государственных и официальных языков в Республике Саха (Якутия) на 2012-2016 годы»

Местное самоуправление : терминологический словарь

Д29 = **Олохтоох бэйэни салайыныы** : тиэрмин тылдьыта / Рос. акад. наук , Сиб. отд-ние, Ин-т гуманитар. исслед. и проблем малочисл. народов Севера ; [сост. Л. А. Афанасьев и др.]. – Якутск : ИГиИПМНС СО РАН , 2013 . – 90 с.

Агентство СІР НБР Саха

УДК 352(038)=161.1=512.157

ББК 665.3(2Рос.Яку)я2+81.2Як-4

Настоящий словарь содержит основную терминологию по местному самоуправлению. Словарь предназначен для работников местного самоуправления, печати и тех, кто интересуется терминологией якутского языка.

Словарь содержит около 500 терминов.

Тылдьыкка олохтоох бэйэни салайаныыга сыһыаннаах докумуоннарга, судаарыстыбаннай халыыпка үгүстүк туттуллар тиэрминнэр киридилэр. Тылдьыт олохтоох бэйэни салайыныы органнарыгар үлэлиир дьонно, иһитиннэрэр-биллэрэр эйгэ үлэһиттэригэр уонна сахалыы тиэрмини интэриэһиргиир бар дьонно ананар.

Тылдьыкка барыта 500 кэринэ тиэрмин кирирдэ.

© ИГиИПМНС СО РАН, 2013.

ПРЕДИСЛОВИЕ

В условиях широкого функционального развития якутского языка в качестве государственного наряду с русским языком актуальным становится разработка терминологических словарей, нацеленных на систематизацию, унификацию существующих и разработку новых терминов по различным областям знания и деятельности. Сегодня, когда местные органы власти наделены известной самостоятельностью и автономностью как самоуправляющиеся территориальные сообщества, хочется надеяться, что предлагаемые в настоящем словаре термины местного самоуправления, окажутся полезными.

Вопросы создания и усовершенствования терминов якутского языка непосредственным образом связаны с освоением иноязычной терминологической лексики, приходящей через русский язык. Поэтому терминологическая работа в якутском языке, прежде всего, основана на переводческой практике с русского языка на якутский.

Выборка терминов для настоящего словаря производилась, в основном, из общественно-политических источников. Это периодическая печать, средства массовой информации (телевидение, радио, интернет), научно-популярные статьи, публицистика, учебная литература, словари и т.д. Основной критерий подбора словника – это принцип актуальности.

При составлении словаря терминов самоуправления были использованы следующие наиболее популярные приемы терминообразования.

– подбор соответствий из собственных ресурсов якутского языка типа: администрация *дьаһалта*; имущество баай-мал; сообщество *холбоһук*; льгота *чэпчэтии*; недвижимость хамсаабат баай-дуол; *собственность* бас билии и т.п.

– синонимический способ передачи: маршрут *сырыы суола*, *маршрут*; налог *түһээн*, *нолуок*; зона *түөлбэ*, *зона*; субъект *бэйэмтэ*, *субъект*; дотация *көмө үп*, *дата-ассыйа* и т.п.

– фонетизированная передача заимствованных терминов терминов, т.е. транслитерация: агитация *агыта-ассыйа*; бюджет *бүддьүөт*; ведомство *биздэмистибэ*; *власть* *былаас*; закон *сокуон*; кадастр *кадаастыр*; казна *хааһына* и т.п.

Встречаются термины, к которым невозможно подобрать семантические соответствия и синоним, а также использовать к ним способ транслитерации, например: *реквизит*, *мажоритарнай*, *электронный*, *фискальный*, *оферта*, *трансферт* и т.д. Такие термины не включены в словарь, за исключением тех, которые присутствуют в составных терминах: *реквизиты документа* докумуон *реквизитэ*; мажоритарная избирательная система *мажоритарнай быыбардыыр тиһик*; оверта твердая *бигэ оферта* и т.п.

Редакционная коллегия с большой признательностью примет все критические замечания и пожелания, способствующие улучшению настоящего Словаря, и просит направлять их по адресу: 677892, г. Якутск-27, ул. Петровского, 1 каб. № 408, 307 или по электронной почтой: fedjatschkov0801@mail.ru; inip@ysn.ru

Н.И.Данилова, Н.И.Попова, А.М.Николаева

ААН ТЫЛ

Билинни кэмнэ били араас салаатыгар, олох араас эйгэтигэр туттулар тиэрминнэр тылдытгарын оноруу тирээн турар сорук буолар. Олох уларыйытын, сайдытын батыһа, араас сана тиэрмин омук, нуучча тылыттан күннэтэ киирэр. Ол тиэрмин сахалыы хайдах туттуллалларын быһаарыы, дьонно-сэргэбэ тиэрдии – биһиги сүрүн сорукпут. Билигин, олохтоох бэйэни салайыны олоххо бигэтик киирбит кэмигэр бу тылдыт туһалаах буолуо диэн эрэнэбит.

Тылдыкка тиэрминнэр араас общественной-политической кинигэлэртэн, хаһыаттартан, иһитиннэрэр-биллэрэр эйгэтэн, үөрэх кинигэлэриттэн, тылдыттартан о.д.а. танылыннылар. Маныаха тиэрмини талы сүрүн тосхолунан төһө элбэхтик туттуллара буолла.

Тылдыты онорорго тиэрмини айыы маннык сүрүн ньымаларын туһанныбыт:

– сахалыы солбугун булуу: администрация *дьаһалта*; имущество *баай-мал*; сообщество *холбоһук*; льгота *чэлчэтии*; недвижимость *хамсаабат баай-дуол*; собственность *бас билии* о.д.а.

– синонимнарынан биэрии: маршрут *сырыы суола, маршрут*; налог *түһээн, нолуок*; зона *түөлбэ, зона*; субъект *бэйэмтэ, субъект*; дотация *көмө үп, датаас-сыйа* о.д.а.

– транслитерацияны туттуу: агитация *агытаасыйа*; бюджет *бүддьүөт*; ведомство *биздэмистибэ*; власть *былаас*; закон *сокуон*; кадастр *кадаастыр*; казна *хаһына* о.д.а.

Саха дорѳоонун сокуоннарыгар дэбигис бас бэрим-мэт уонна сахалыы сөптөөх солбуга суох тиэрминнэр бааллар: *реквизит, мажоритарнай, электронный, фискальной, оферта, трансферт* и.т.д. Маннык тиэрминнэр тылдыкка киирбэтилэр, арай тыл ситимигэр туттулуннулар: мажоритарная избирательная система *мажоритарнай быыбардыыр тиһик*; оверта твердая *бигэ оферта* о.д.а.

Тылдыт туһунан этиилэргитин, санааларгытын РНА СС Гуманитарнай чинчийии уонна хотугу аҕыйах ахсааннаах омуктар проблемаларын институтугар – Петровскай уул. 1, 408, 307 № каб. эбэтэр fedjatschkov0801@mail.ru; inip@ysn.ru электроннай аадырыстарга ыытыаххытын сөп.

Н.И.Данилова, Н.И.Попова, А.М.Николаева

Русский алфавит

*Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй Кк Лл
Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч
Шш Щщ Ъъ Ыы Ьь Ээ Юю Яя*

Саха алпаабыта

*Аа Бб Вв Гг Ҕг Дд Дьдь Ее Ёё Жж Зз Ии Йй
Кк Лл Мм Нн Нң Ньнь Оо Өө Пп Рр Сс Ыы
Тт Уу Үү Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъъ Ыы Ьь
Ээ Юю Яя*

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ

А

автономия	<i>аптаньямыйа</i>
агитационные материалы	<i>агытаассыйа матыры- йаала</i>
агитация	<i>агытаассыйа</i>
администратор	<i>дьаһайааччы</i>
администрация	<i>дьаһалта</i>
административная часть бюджета	<i>бүддьүөт дьаһалтага ананар өлүүтэ</i>
административно-терри- ториальное деление	<i>дьаһалтанан, сиринэн-уо- тунан араарыы</i>
административный бюджет	<i>дьаһалта бүддьүөтэ</i>
административный центр муниципального образования	<i>муниципальной тэрилли дьаһайар киинэ</i>
администратор поступле- ний в местный бюджет	<i>олохтоох бүддьүөккэ үп кириитин дьаһайааччы</i>
активное избирательное право	<i>быыбардыыр быраап</i>
активы	<i>актыыптар</i>

акты местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы аакталара</i>
акционерное общество	<i>аахсыйалаах уопсастыба</i>
аренда	<i>куортам; түүлээхин</i>
ассоциации и союзы муниципальных образований	<i>муниципальной тэриллии холбоһуктара уонна сойуустара</i>
аукцион	<i>күрэх атыы</i>

база налогообложения недвижимости	<i>хамсаабат баайга-дуолга нолуок түһэрэргэ тирэх сыана</i>
бюджет	<i>бүддьүөт</i>
бюджет муниципального образования (местный бюджет)	<i>муниципальной тэриллии бүддьүөтэ (олохтоох бүддьүөт)</i>
бюджет текущих операций	<i>үп күннээги хамсааһынын бүддьүөтэ</i>
бюджетирование, ориентированное на результат	<i>ороскуоту уонна түмүгү учуоттаан бүддьүөттээһин</i>
бюджетная заявка	<i>бүддьүөккэ сайаапка</i>

Б

бюджетная классификация	<i>бүддүүөтү наардааһын</i>
бюджетная система	<i>бүддүүөт тинигэ</i>
бюджетная ссуда	<i>бүддүүөт суудата</i>
бюджетное назначение	<i>бүддүүөт анабыла</i>
бюджетное обязательство	<i>бүддүүөт эбэхээтили- стибэтэ</i>
бюджетное регулирование	<i>бүддүүөтү сүрүннээһин</i>
бюджетное устройство	<i>бүддүүөт тутула</i>
бюджетные ассигнования	<i>бүддүүөтү үбүлээһин</i>
бюджетные документы	<i>бүддүүөт докумуона</i>
бюджетные полномочия органов государственной власти	<i>судаарыстыбаннай былаас уорганнарын бүддүүөтү сүрүннүүргэ боломуочуйалара</i>
бюджетный дефицит	<i>бүддүүөт кырыымчыга</i>
бюджетный доход	<i>бүддүүөт дохуота</i>
бюджетный календарь	<i>бүддүүөт халандаара</i>
бюджетный кредит	<i>бүддүүөт кирэдьиитэ</i>
бюджетный кругооборот	<i>бүддүүөт эргиирэ</i>
бюджетный процесс	<i>бүддүүөт хаамыта</i>

ведение муниципального хозяйства	<i>муниципальной хаһаайы-стыбаны салайыы</i>
ведение расходного обязательства	<i>ороскуоттуур эбэһээтили-стибэни дьаһайыы</i>
ведомственная классификация расходов местного бюджета	<i>олохтоох бүддьүөт ороскуотун биедэмэстибэнэн тыырыы</i>
ведомство	<i>биедэмэстибэ</i>
вертикальное разделение властей	<i>былаас туруору тыырылыыта</i>
вертикальный дисбаланс	<i>дьаһаныы уонна үбүлээһин балаансата кэһиллиитэ</i>
владение	<i>баһылааһын</i>
власть	<i>былаас</i>
внешний долг	<i>тас иэс</i>
вновь образованные муниципальные образования	<i>саңа үөскээбит муниципальной тэриллиилэр</i>
внутренний долг	<i>ис иэс</i>
внутригородская территория города федерального значения	<i>куорат иһинээҕи федеральной суолталаах сир-уот</i>
водоотведение	<i>ууну ыытыы</i>

водоснабжение холодное	<i>тымныы уунан хааччый- ыы</i>
вопросы местного значения межпоселенческого характера	<i>нэһилиэктэр икки ардыла- рынаагы олохтоох боппу- руостар</i>
всеобщее избирательное право	<i>бүттүүн быыбардыыр быраап</i>
выборное должностное лицо местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайы- ныы быыбарданар дуоһу- настаах сирэйэ</i>
выборы	<i>быыбар</i>
выдвижение кандидата	<i>хандьыдааты туруоруу</i>

Г

газоснабжение	<i>гааһынан хааччыйыы</i>
гарантии права на участие в местном референдуме	<i>олохтоох референдумна кыттар быраабы мэк- тиэлээһин</i>
гарантии работнику	<i>үлэһиккэ мэктиэлэр</i>
глава муниципального образования	<i>муниципальной тэриллии баһылыга</i>
главный распорядитель средств местного бюджета	<i>олохтоох бүддьүөт үбүн дьаһайар тэрилтэ</i>

горизонтальное разделение властей	<i>былаас сытыары тыырыллыыта</i>
городское (муниципальное) самоуправление	<i>куораттаагы (муниципальной) бэйэни салайыныы</i>
городское поселение	<i>куорат сирэ</i>
городской округ	<i>куорат уокуруга</i>
городской экономической комплекс	<i>куорат экэниэмикэтин кэлимэ</i>
горячее водоснабжение	<i>итии уунан хааччыйыы</i>
государственная регистрация объекта недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол барымтатын судаарыстыба сурукка киллэриитэ</i>
государственная регистрация прав на недвижимость	<i>хамсаабат баайга-дуолга быраабы судаарыстыба сурукка киллэриитэ</i>
государственная служба	<i>судаарыстыбаннай сулууспана</i>
государственная собственность	<i>судаарыстыба бас билиитэ</i>
государственные должностные лица	<i>судаарыстыба дуоһунастаах сирэйдэрэ</i>
государственные субсидии	<i>судаарыстыбаттан көмө харчы</i>
государственный или муниципальный долг	<i>судаарыстыба эбэтэр муниципалитет иһэ</i>

государственный надзор за органами местного самоуправления	<i>олохтоох салайыны уорганнарын судаарыстыба хонтурууллааһына</i>
государственный орган по управлению государственным имуществом	<i>судаарыстыба баайын-малын дьаһайар судаарыстыбаннай урган</i>
государство	<i>судаарыстыба</i>
градостроительная деятельность	<i>куораты тутар үлэ</i>
градостроительное зонирование	<i>куорат тутуутун түөлбэлээһин</i>
градостроительный регламент	<i>куораты тутуу бэрээдэгэ</i>
гражданин	<i>дойдулаах; гражданин</i>
грантовое финансирование	<i>гыраанынан үбүлээһин</i>

Д

делегирование	<i>утаарыы</i>
делегирование полномочий	<i>боломуочуйаны утаарыы</i>
делегированные государственные полномочия	<i>судаарыстыба утаарбыт боломуочуйалара</i>

депутат представительного органа местного самоуправления	<i>олохтоох салайыныы бэрэстэбиштэллээх уорганын депутата</i>
дефицит	<i>кырыымчыга; дэписсиит</i>
дифференцированные нормативы отчислений	<i>үбү анааһын араңаламмыт нуормалара</i>
договорные сборы	<i>дуогабардаах хомуурдар</i>
документальная ревизия	<i>докумуонунан бэрэбиэркэ</i>
должностное лицо	<i>дуоһунастаах сирэй</i>
должностное лицо местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы дуоһунастаах сирэйэ</i>
должность муниципальной службы	<i>муниципальной сулуусага дуоһунас</i>
дотация	<i>көмө үп; датаассыяа</i>
дотации на финансовое выравнивание поселений	<i>олорор сирдэр үптэрин тэңниир көмө үп</i>
дотация местным бюджетам	<i>олохтоох бүддьүөккэ көмө үп</i>
доход муниципалитета	<i>муниципалитет дохуота</i>
доходы неналоговые местного бюджета	<i>олохтоох бүддьүөккэ нолуогу таһынан киирэр дохуот</i>

Е

**единоличный орган
местного самоуправления**

*олохтоох дьяһалта
эбээһинэһин толорор дуо-
һунастаах сирэй*

Ж

**жилищные субсидии
жилищный фонд**

*дьиэ ыларга көмө харчы
олорор дьиэ пуондата*

З

закон

сокуон

законодательство

суут-сокуон (сокуон)

закрепленные доходы

сыһыарыллыбыт дохуоттар

**закрытое администра-
тивно-территориальное
образование**

*дьяһалталаах, сирдээх-у-
оттаах бүүм тэриллии*

**зарегистрированный
кандидат**

бэлиэтэммит хандьыдаат

застройщик

дьиэ туттааччы

**защищенные статьи
бюджета**

*бүддьүөт көмүскэллээх
ыстатыйалара*

зона

түөлбэ; зона

зоны с особыми условиями использования территорий

сири-уоту уратытык туһанар усулуобуйалаах түөлбэлэр

зоны экологического бедствия

айылга алдьархайа буолбут сирдэрэ

избиратель

быыбардааччы

избирательная комиссия муниципального образования

муниципальной тэриллии быыбардыыр хамыыһыйата

избирательное объединение

быыбардааччылар холбохтара

избирательное право

быыбардыыр быраап

избирательный блок

быыбардааччылар булуоктара

избирательный бюллетень

быыбардыыр бүлүтүөн

избирательный бюллетень категорический

булгуччулаах быыбардыыр бүлүтүөн

избирательный округ

быыбардыыр уокурук

имущественные права

баайга-малга быраап

имущественный бюджет

баай-мал бүддьүөтэ

имущество

баай-мал

И

инвестирование	<i>үбүлээхин</i>
инвестиционный портфель	<i>үбүлээхин бартыбыала</i>
инвестиционный процесс	<i>үбүлээхин хаамыта</i>
инвестиционное соглашение	<i>үбүлээхин сөбүлэң</i>
индекс бюджетных расходов поселения	<i>олорор сир бүддьүөккэ ороскуотун индэкиһэ</i>
индекс налогового потенциала поселения	<i>олорор сир нолуокка ис кыагын индэкиһэ</i>
инженерные изыскания	<i>инженернэй чинчийи</i>
институциональная гарантия местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныыны мэктиэлээхин</i>
исполнение бюджета	<i>бүддьүөтү толоруу</i>
исполнение местного бюджета	<i>олохтоох бүддьүөтү толоруу</i>
исполнитель коммунальных услуг	<i>коммунальнай өңөнү толорооччу</i>
кадастр	<i>кадаастыр</i>
кадастровая оценка стоимости земельных участков	<i>сир учаастагын турар сыанатын кадаастырдаан сыаналааһын</i>

казна	<i>хааһына</i>
кандидат	<i>хандьыдаат</i>
капитал	<i>хапытаал</i>
капитальные расходы бюджетов	<i>бүддүүэт хапытаалын ороскуота</i>
кассовое обслуживание	<i>каасса үлэтэ</i>
квалифицированное большинство голосов	<i>куолас чопчуламмыт үкээ баһыйыта</i>
коллегиальный орган местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы сөбүлэңнээх уоргана</i>
комиссии местного референдума	<i>олохтоох референдум хамыыһыйата</i>
коммерческая организация	<i>кэмийэрсийэ тэрилтэтэ</i>
коммунальное хозяйство	<i>коммунальнай хаһаайыстыба</i>
коммунальные услуги	<i>коммунальнай өңө</i>
компенсация работнику	<i>үлэһиккэ үбүнэн толуйуу</i>
компетенция	<i>быһаарар кыах</i>
комплексная ревизия	<i>кэлим бэрэбиэркэ</i>
комплексное планирование социально-экономического развития	<i>олоххо-дьаһахха, экэниэмикэҕэ сайдыыны кэлим былааннаһын</i>

конкурс	<i>куонкурус; күрэх</i>
консолидированный бюджет	<i>түмүллүбүт бүддүүөт</i>
конституционные гарантии местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныыны Төрүт Сокуон мэктиэлээһинэ</i>
Конституция	<i>Төрүт Сокуон</i>
Конституция Российской Федерации	<i>Россия Федерациятын Төрүт Сокуона</i>
контракт	<i>хантараак</i>
контроль местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныыны хонтуроуллааһын</i>
контроль финансово-бюджетный	<i>үбү-бүддүүөтү хонтуроуллааһын</i>
контроль финансовый	<i>үп хонтуроула</i>
конференция	<i>кэмпириэнсийэ</i>
конференция граждан	<i>дойдулаахтар кэмпириэнсийэлэрэ</i>
концепция	<i>көрүк</i>
концепция развития муниципального образования	<i>муниципальной тэриллии сайдыытын көрүгэ</i>
культура местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы култуурата</i>

льгота

чэлчэтии

льготные категории населения

нэһилиэнньэ чэлчэтинэн туһанар араңата

Л

мажоритарная избирательная система

мажоритарнай быыбардыыр тиһик

маршрут

сырыы суола; маршрут

маршрутное транспортное средство

сырыы суолун көлөтө

материалы ревизии

бэрэбиэркэ матырыйааллара

межбюджетные трансферты

бүддьүөттэр икки ардыларынаагы трансфертар

межбюджетные отношения

бүддьүөттэр икки ардыларынаагы сыһыан

межмуниципальная корпорация

муниципалитеттар икки ардыларынаагы корпорация

межселенная территория

сэлиэнньэлэр икки ардыларынаагы сир-уот

местная администрация

олохтоох дьаһалта

местная власть

олохтоох былаас

М

местная казна	<i>олохтоох хааһына</i>
местное (территориальное) сообщество	<i>олохтоох (сиринэн-уотунан) холбоһук</i>
местное самоуправление	<i>олохтоох бэйэни салайыныы</i>
местное сообщество избирателей	<i>олохтоох быыбардааччылар түмсүүлэрэ</i>
местные налоги и сборы	<i>олохтоох нолуоктар уонна хомуурдар</i>
местные сборы	<i>олохтоох хомуурдар</i>
местные финансы	<i>олохтоох үп-харчы</i>
местный бюджет	<i>олохтоох бүддьүөт</i>
местный интерес	<i>олохтоох интэриэс</i>
местный референдум	<i>олохтоох референдум</i>
механизм государства	<i>судаарыстыба үлэлиир ньымата</i>
минимальная бюджетная обеспеченность	<i>бүддьүөт алын хааччылыыта</i>
минимальная обеспеченность бюджета	<i>бүддьүөт хааччылыытын алын кээмэйэ</i>
минимальный государственный социальный стандарт	<i>судаарыстыба олоххо-дьаһахха халыыбын алын кээмэйэ</i>

минимальный местный бюджет	<i>олохтоох бүддбүүт алын кээмэйэ</i>
многомандатный избирательный округ	<i>элбэх мандааттаах быыбардыыр уокурук</i>
мониторинг комплексной программы социально-экономического развития	<i>олох-дьаһах, экэниэмикэ сайдыытынкэлим бырагырааматын кэтээн көрүү</i>
муниципальная выборная должность	<i>муниципальнай быыбардыыр дуоһунас</i>
муниципальная гарантия	<i>муниципальнай мэктиэ</i>
муниципальная должность	<i>муниципальнай дуоһунас</i>
муниципальная казна	<i>муниципальнай хааһына</i>
муниципальная политика	<i>муниципальнай бэлиитикэ</i>
муниципальная система правовых актов	<i>муниципальнай быраап аакталарын тиһигэ</i>
муниципальная система финансового контроля	<i>үбү хонтуруолдуур муниципальнай тиһик</i>
муниципальная служба	<i>муниципальнай сулуусна</i>
муниципальная ответственность	<i>муниципалитет бас билиитэ</i>

муниципальная финансовая политика	<i>муниципалитет үнкэ бэлиитикэтэ</i>
муниципальная целевая программа	<i>муниципальной анал сыяллаах бырагыраама</i>
муниципальное образование	<i>муниципальной тэрилли</i>
муниципальное право	<i>муниципальной быраап</i>
муниципальное предприятие	<i>муниципальной тэрилтэ</i>
муниципальное социально-экономическое развитие	<i>муниципалитет олоғундъаһағын экэниэмикэтин сайдыыта</i>
муниципальное унитарное предприятие	<i>муниципальной биирдийбит тэрилтэ</i>
муниципальное управление	<i>муниципалитет салалтата</i>
муниципальное хозяйство	<i>муниципальной хаһаайыстыба</i>
муниципальные бюджетные услуги	<i>муниципальной бүддбүөт өңөтө</i>
муниципальные выборы	<i>муниципальной быыбар</i>
муниципальные заимствования	<i>муниципалитет тастанылыыта</i>

муниципальные минимальные социальные стандарты	<i>муниципальной олох- дѳаһах халыыбын алын кээмэйэ</i>
муниципальные нужды	<i>муниципалитет кыһалга- лара</i>
муниципальные услуги	<i>муниципальной өңөлөр</i>
муниципальные финансы	<i>муниципальной үп</i>
муниципальные ценные бумаги	<i>муниципальной сыаналаах кумаагылар</i>
муниципальный бюджетный процесс	<i>муниципальной үп хамсааһына</i>
муниципальный долг	<i>муниципальной иэс</i>
муниципальный заказ	<i>муниципальной сакаас</i>
муниципальный контракт	<i>муниципальной хантыраак</i>
муниципальный правовой акт	<i>муниципальной быраап аактата</i>
муниципальный район	<i>муниципальной оройуон</i>
муниципальный служащий	<i>муниципальной сулууспа- лаах</i>
муниципальный финансовый контроль	<i>муниципальной үбү хонтурооллааһын</i>

Н

наблюдатель	<i>кэтээн көрөөччү</i>
налог	<i>түһээн; нолуок</i>
налог на добавленную стоимость (НДС)	<i>эбиш турар сыанага нолуок</i>
налог на капитал	<i>хапытаалга нолуок</i>
налог на недвижимость	<i>хамсаабат баайга-дуолга нолуок</i>
налог на незаслуженный прирост стоимости	<i>турар сыана сөбө суохтук үрдээһинигэр нолуок</i>
налог с капитала	<i>хапытаалтан нолуок</i>
налоговая база	<i>нолуок базата</i>
налоговая ставка	<i>нолуок кээмэйэ</i>
налоговое администрирование	<i>нолуогу дьаһайыы</i>
налоговое администрирование	<i>нолуок дьаһалтата</i>
налоговые доходы местного бюджета	<i>олохтоох бүддьүөккэ нолуоктан киирэр дохуот</i>
налоговые льготы	<i>нолуокка чэлчэтии</i>
налоговый период	<i>нолуок кэмэ-кэрдийтэ</i>
налоговый потенциал	<i>нолуок хомуллар кыага</i>
налогообложение	<i>нолуок түһэрии; нолуок-тааһын</i>

налогоплательщики	<i>нолуок төлөөччүлэр</i>
народная правотворческая инициатива	<i>норуот быраабы оңорор көзө</i>
народовластие	<i>норуот былааһа</i>
населенный пункт	<i>нэһилиэнньэлээх пуун</i>
наслед	<i>нэһилиэк</i>
негативная ответственность органов местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы урганнардын сүүл эппиэтинэстэрэ</i>
недвижимость	<i>хамсаабат баай-дуол</i>
недвижимые вещи	<i>хамсаабат мал-сал</i>
некоммерческая автономная организация	<i>кэмиэрсийэтэ суох тусна тэрилтэ</i>
некоммерческая организация	<i>кэмиэрсийэтэ суох тэрилтэ</i>
непосредственная демократия	<i>быһаччы дэмэкирээтийэ</i>
нерегулярный маршрут	<i>дьаалатынан сырыы</i>
норматив бюджетной обеспеченности	<i>бүддьүөтүнэн хааччыллыы нуормата</i>
норматив бюджетных затрат	<i>бүддьүөтү туттуу нуормата</i>
норматив отчислений налога	<i>нолуоктан кириии нуормата</i>

нормативная проверка	<i>нормативы бэрэбиэркэ-лээхин</i>
нормативные правовые акты	<i>быраабы нуормалыыр аактар</i>
нормативы бюджетных средств	<i>бүддүүөтү нуормалааһын</i>

обеспечение	<i>хааччийыы</i>
обеспечение условий	<i>усулубуйанан хааччийыы</i>
обеспеченность бюджета	<i>бүддүүөт хааччыллыыта</i>
обнародование	<i>норуокка биллэриш</i>
общественное достояние	<i>уопсастыба баайа-дуола</i>
общество с ограниченной ответственностью	<i>хааччахтаммыт эппиэ-тинэстээх уопсастыба</i>
община	<i>түөлбэн</i>
объект капитального строительства	<i>хапытаалынай тутуу барымтата</i>
объект налогообложения	<i>нолуоктанар барымта</i>
объект недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол ба-рымтата</i>

объект права собственности	<i>бас билии быраабын барымтата</i>
объект регистрации	<i>сурукка киирэр барымта</i>
обязательный налог	<i>булгуччулаах нолуок</i>
одномандатный избирательный округ	<i>бишр мандааттаах быыбардыыр уокурук</i>
опосредованное управление	<i>нөнүүлээн салайыы</i>
опрос граждан	<i>дойдулаахтартан ыйыталаһы</i>
орган государственной власти	<i>судаарыстыба былааһын уоргана</i>
орган по управлению муниципальным имуществом	<i>муниципальной баайы-малы салайар урган</i>
организатор торгов (конкурса)	<i>атыыны (күрэҕи) тэрий-ээччи</i>
организационные основы местного самоуправления	<i>олохтоох салайыныы тэрийэр төрүттэр</i>
организация	<i>тэрилтэ</i>
организация власти	<i>былаас тутулун оңоруу</i>
организация коммунального комплекса	<i>коммунальной кэлим тэрилтэ</i>

органы местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы урганнара</i>
органы публичной власти	<i>аһагас былаас урганнара</i>
ориентирование на результат бюджета	<i>бүддүүт түмүгүнэн сирдэтии</i>
отдел муниципальной администрации	<i>дьаһалта муниципальной салаата</i>
отзыв депутата	<i>депутаты ууратыы</i>
отношение собственности	<i>бас билигэ сыһыаннаһыы</i>
отопление	<i>итити</i>
отраслевое законодательство	<i>салаа сокуоннар</i>
оферта твердая	<i>бигэ оферта</i>
официальное опубликование закона	<i>сокуону официальной бэчээккэ таһаарыы</i>

II

партнерство и доленое участие	<i>өлүү үбүнэн кыттыһыы</i>
пассивное избирательное право	<i>быыбарданар быраап</i>

перестройка	<i>уларыта тутуу</i>
переходный период реформы	<i>уларытаан быыс кэмэ</i>
пешеходная доступность	<i>сатыы сырыы кээмэйэ</i>
план закупок	<i>атыылаһыы былаана</i>
подушевые расчетные налоговые доходы	<i>киһи аайыттан нолуок дохуота</i>
поземельная книга	<i>сир-уот кинигэтэ</i>
позитивная ответственность органов местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы уорганнарын сөптөөх эппиэтинэстэрэ</i>
полномочия исключительные	<i>ураты болумуочуйалар</i>
получатель бюджетных средств	<i>бүддьүөт үбүн ылааччы</i>
пользование (право пользования)	<i>туһаныы (туһанар быраап)</i>
поселение	<i>олорор сир</i>
последствие нарушений и недостатков	<i>кэһии уонна итэгэс содуллара</i>
последующий контроль	<i>кэлэр хонтуруол</i>
потребители товаров и услуг	<i>табаары уонна өңөнү туһанааччы</i>

потребители товаров и услуг организаций коммунального комплекса	<i>коммунальнай кэлим тэрилтэлэр табаардарын, өңөлөрүн туһанааччылар</i>
правила землепользования и застройки	<i>сири туһаныы уонна тутууну ытыгы быраабылата</i>
право	<i>быраап</i>
право на местное самоуправление	<i>олохтоох бэйэни салайыныыга быраап</i>
право на участие в местном референдуме	<i>олохтоох референдумҥа кыттар быраап</i>
право на участие референдуме	<i>референдумҥа кыттар быраап</i>
правовое государство	<i>быраапка олоғурар судаарыстыба</i>
правовой надзор за местным самоуправлением	<i>олохтоох бэйэни салайыныыны быраап өттүнэн хонтуруоллааһын</i>
правовые основы местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы быраабын төрүттэрэ</i>
правоотношения	<i>быраабынан сыһыан</i>
правотворческая инициатива граждан	<i>дойдулаахтар быраабы айар көхтөрө</i>
предварительный контроль	<i>барыллаан хонтуруол</i>

предвыборная агитация	<i>быыбар иннинээги агытаассыйа</i>
предмет недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол барамайа</i>
предмет ведения	<i>дьаһалга киирэр</i>
предмет учета	<i>учуоттанар барамай</i>
представительная демократия	<i>бэрэстэбиитэллээх дэмэ- кирээтийэ</i>
представительный орган местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайы- ныы бэрэстэбиитэллээх уоргана</i>
приложения к сводному акту ревизии	<i>бэрэбиэркэ хомуур аакта- тыгар сыһыарыылар</i>
принимаемые обязатель- ства муниципального образования	<i>муниципальной тэрилли ылынар эбэһэтилисти- бэлэрэ</i>
принцип subsidiarности	<i>subsidiarность тосхоло</i>
принципы бюджетной системы	<i>бүддьүөт тиһигин тос- холо</i>
принципы местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайы- ныы тосхоллоро</i>
принципы муниципаль- ной службы	<i>муниципальной сулуусна тосхоло</i>
присоединенная сеть	<i>холбоммут ситим</i>
проверка	<i>бэрэбиэркэ</i>

проверка встречных данных	<i>киирбит дааннайдары бэрэбиэркэлээһин</i>
промежуточный акт ревизии	<i>бэрэбиэркэ быыс аактата</i>
пропорциональная избирательная система	<i>дьүөрэлээх быыбардыыр тиһик</i>
пропорциональное налогообложение	<i>нолуогу дьүөрэлээн түһэриши</i>
профсоюз	<i>идэлээх сойуус</i>
прямой инвестор	<i>быһаччы инвестор</i>
прямые инвестиции	<i>быһаччы инвестициялар</i>
публичная власть	<i>аһаҕас былаас</i>
публичное управление	<i>аһаҕас салайыы</i>
публичные интересы	<i>аһаҕас интэриэстэр</i>
публичные слушания	<i>аһаҕас истии</i>

Р

разделение властей	<i>былаас тыырыллыыта</i>
размещение муниципального заказа	<i>муниципальной сакааһы батарыы</i>
район	<i>оройуон</i>

распорядитель бюджетных средств	<i>бүддбүөт үбүн дьаһайааччы</i>
распоряжение	<i>дьаһал</i>
расходные обязательства	<i>тыыраp эбэһээтилистибэ</i>
расходные потребности поселений	<i>олорор сирдэр кыһалгала-рынан ороскуот</i>
расходы местного бюджета	<i>олохтоох бүддбүөт ороскуота</i>
расходы муниципалитета	<i>муниципалитет ороскуота</i>
расчетный дефицит	<i>аагылыбыт дэписсиит</i>
региональные налоги	<i>региональной нолуоктар</i>
региональный бюджет	<i>региональной бүддбүөт</i>
регулирующие доходы	<i>сүрүннүүр дохуоттар</i>
регулярный маршрут	<i>бэрээдэктэммит сырыы</i>
реестр расходных обязательств	<i>тыыраp эбэһээтилистибэ эридьиэһэ</i>
реконструкция	<i>уларытан оңоруу</i>
ресурсоснабжающая организация	<i>өpөсүүрсэнэн хааччийар тэрилтэ</i>
ресурсоснабжение	<i>өpөсүүрсэнэн хааччийыы</i>

ресурсы	<i>өрөсүүрсэ</i>
реформа	<i>уларытаан</i>
рынок недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол ырыынага</i>
рыночная стоимость недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол ырыынакка турар сыаната</i>

С

самовыдвижение кандидата	<i>хандьыдаакка бэйэни ту- руорунуу</i>
самоуправление	<i>бэйэни салайыныы</i>
свободная оферта	<i>көңүл оферта</i>
сводный акт ревизии	<i>бэрэбиэркэ хомуур аакта- та</i>
сделка с недвижимостью	<i>хамсаабат баайга-дуолга сыһыаннаах илии охсуһуу</i>
сектор в муниципальной организации	<i>муниципальной тэрилли сиэктэрэ</i>
сектор муниципальной администрации	<i>муниципальной дьаһалта сиэктэрэ</i>
село	<i>сэлиэнньэ</i>

система абсолютного большинства	<i>муңутуур куолаһы ылыы тиһигэ</i>
система коммунальной инфраструктуры	<i>коммунальнай инфра-структура тиһигэ</i>
система муниципальных правовых актов	<i>муниципальнай быраап аакталарын тиһигэ</i>
система регистрации прав на недвижимость	<i>хамсаабат баайга-дуолга быраабы сурукка киллэриши тиһигэ</i>
смета	<i>симиэтэ</i>
сметы доходов и расходов	<i>дохуот уонна ороскуот симиэтэлэрэ</i>
смешанная избирательная система	<i>булкаас быыбардыыр тиһик</i>
собрание граждан	<i>дойдулаахтар мунньахтара</i>
собственность	<i>бас билиши</i>
собственные доходы местных бюджетов	<i>олохтоох бүддьүөт тус бэйэтин дохуота</i>
советы народных депутатов	<i>норуот депутаттарын сэбиэтэ</i>
соглашение	<i>сөбүлэң</i>
соглашение о передаче полномочий	<i>боломуочуйаны биэрэр туһунан сөбүлэң</i>
сообщество	<i>холбоһук</i>

состав (сфера) муниципальных финансов	<i>муниципальной үн састаа-ба(эйгэтэ)</i>
социальные нормы	<i>олох-дъаһах нуормалара</i>
социальные стандарты	<i>олох-дъаһах ыстандаар-тара</i>
социальный сектор перевозок	<i>тиэйшигэ олох-дъаһах сиктэрэ</i>
специализированная организация	<i>идэтийбит тэрилтэ</i>
специальная правоспособность	<i>анал быраантанар кыах</i>
способ предоставления услуг	<i>өңөнү оңоруу ньымата</i>
средства самообложения	<i>көңүл өттүнэн хомуллубут үн</i>
срочный трудовой договор	<i>болдохтоох үлэ дуогабара</i>
статус депутата	<i>депутат анал туруга</i>
стоимость недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол турар сыаната</i>
строительство	<i>тутуу</i>
структура бюджета	<i>бүддьүөт ис тутула</i>
структура органов местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы уорганнарын тутула</i>

субвенции местным бюджетам	<i>олохтоох бүддүүөккэ субвенция</i>
субсидия	<i>көмө харчы</i>
субсидии на оплату коммунальных услуг	<i>коммунальнай төлөбүргэ көмө харчы</i>
субъект	<i>бэйэмтэ; субъект</i>
субъект местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы бэйэмтэтэ (субъега)</i>
субъект муниципального хозяйства	<i>муниципальнай хаһаайыстыба бэйэмтэтэ (субъега)</i>
субъект права на местное самоуправление	<i>олохтоох бэйэни салайыныыга быраап бэйэмтэтэ (субъега)</i>
субъект права собственности	<i>бас билии быраабын бэйэмтэтэ (субъега)</i>

тайное голосование	<i>кистэлэң куоластааһын</i>
текущие расходы бюджетов	<i>бүддүүөт куннээги ороскуота</i>
тендер	<i>тиэндэр</i>

тендерная документация	<i>тиэндэр докумуоннара</i>
тендерная комиссия	<i>тиэндэр хамыһыйата</i>
тендерное законодательство	<i>тиэндэр сокуона</i>
территориальное место	<i>сиринэн быһыллыбыт мистэ</i>
территориальное общественное самоуправление	<i>сиринэн-уотунан көңүл салайыныы</i>
территориальное планирование	<i>сиринэн-уотунан былааннаһын</i>
территориальные зоны	<i>сиринэн-уотунан зоналар</i>
территориальные комиссии местного референдума	<i>олохтоох референдум территориальной хамыһыйалара</i>
территории общего пользования	<i>көңүл туһаныллар сир-уот</i>
территории с высокой плотностью сельского населения	<i>тыа сирин нэһилиэнньэтэ хойуутук олорор сирэ-уота</i>
территории с низкой плотностью сельского населения	<i>тыа сирин нэһилиэнньэтэ сэдэхтик олорор сирэ-уота</i>
территория	<i>сир-уот</i>
территория муниципального образования	<i>муниципальной тэриллии сирэ-уота</i>

товарно-денежные отношения	<i>табаарынан-харчынан сыһыаннаһылар</i>
торги	<i>атыы</i>
трансферты населению	<i>нэһилиэнньэгэ трансфертар</i>

улус	<i>улуус</i>
унитарное государство	<i>унитарнай судаарыстыба</i>
унитарное предприятие	<i>унитарнай тэрилтэ</i>
уполномоченный орган	<i>боломуочуйалаах урган</i>
управление государственной и муниципальной собственностью	<i>судаарыстыбаннай уонна муниципальной бас билиини салайыы</i>
управление муниципальной администрации	<i>муниципальной дьаһалта салаата</i>
управление муниципальной организации	<i>муниципальной тэрилтэ салаата</i>
управление муниципальным имуществом	<i>муниципальной баайы-малы дьаһайыы</i>

управление муниципальными финансами	<i>муниципальной үбү дьаһайыы</i>
управление налогом на недвижимость	<i>хамсаабат баай-дуол нолуогун дьаһайыы</i>
управляющая организация	<i>салайар тэрилтэ</i>
услуга	<i>өңө</i>
устав	<i>устаап</i>
установление налога	<i>нолуогу олохтоохун</i>
установление местного налога	<i>олохтоох нолуогу түстээһин</i>
установление расходного обязательства	<i>ороскуокка эбэхээтилистибэни олохтоохун</i>
устройство органов самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы уорганнарын тутула</i>
участник местного референдума	<i>олохтоох референдумна кыттааччы</i>
участники размещения заказов	<i>сакааны батарыы кыттыылаахтара</i>
учреждение	<i>тэрилтэ</i>

федеральная государственная собственность	<i>судаарыстыба федеральной бас билиитэ</i>
федеральные налоги и сборы	<i>федеральной нолуоктар уонна хомуурдар</i>
федеральный закон	<i>федеральной сокуон</i>
физическое лицо	<i>тус сирэй</i>
финансирование долговое	<i>изс быһыытынан үбүлээһин</i>
финансирование дефицита	<i>дэписсиити үбүлээһин</i>
финансовая помощь бюджетам поселения	<i>олорор сирдэр бүддүүөттэригэр көмө үбүлээһин</i>
финансово-бюджетный	<i>үн-бүддүүөт</i>
финансово-экономические основы местного самоуправления	<i>олохтоох бэйэни салайыныы үбүн-экэниэмикэтин төрүттэрэ</i>
финансовые механизмы	<i>үн хамсыыр ньымата</i>
финансовые отношения	<i>үпкэ сыһыан</i>
финансовый год	<i>үн сыллаагы хамсааһына</i>
фискальный кадастр недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол фискальной кадаастыра</i>
фискальный потенциал территории	<i>сир-уот фискальной кыага</i>

фонд (как некоммерческая организация)	<i>пуонда (кэмиэрсийэтэ суох тэрилтэ быһыытыннан)</i>
фонд финансовой поддержки муниципальных образований	<i>муниципальной тэриллинни үбүнэн өйүүр пуонда</i>
фондовый раздел бюджета	<i>бүддьүөт пуонданан салаата</i>
формирование объекта недвижимости	<i>хамсаабат баай-дуол барымтатын үөскэтии</i>
формирование структуры местной администрации	<i>олохтоох дьаһалта тутулун оңоруу</i>
формы межбюджетных трансфертов из местных бюджетов	<i>олохтоох бүддьүөттэр икки ардыларынаагы трансферт көрүңнэрэ</i>
функциональная классификация расходов местного бюджета	<i>олохтоох бүддьүөт ороскуотун аналынан наардааһын</i>
функциональное разделение власти	<i>былаас аналынан тыырыллыыта</i>
функциональные зоны	<i>аналлаах зоналар</i>

**хозяйственная политика
муниципалитета**

*муниципалитет хаһаайыс-
тыбаннай бэлиитикэтэ*

**хозяйственная самостоя-
тельность муниципали-
тета**

*муниципалитет
бэйэтин бас билиинитэ*

хозяйственное ведение

хаһаайыстыбаны дьаһайыы

холодное водоснабжение

тымныы уунан хааччыйыы

Х

целевая программа

тус сыаллаах бырагыраама

централизация

кииннээһин

Ц

частная собственность

кэтэх бас билии

**частно-публичное
партнерство**

*кэтэх хаһаайыстыба уон-
на судаарыстыба кытты-
гастара*

Ч

**член выборного органа
местного самоуправления**

*олохтоох бэйэни салайы-
ныы быыбардыыр уорга-
нын чилиэнэ*

Ш

шахматный баланс

саахыматтыы балаанса

Э

**экономическая
классификация расходов
местного бюджета**

*олохтоох бүддүүэт
ороскуотун экэниэмикэгэ
ологуран наардааһын*

электроснабжение

*элэктэриичэстибэнэн
хааччыйыы*

**элементы налогообложе-
ния**

нолуок түһэриин соргоото

Ю

**юридическая ответствен-
ность**

юридической эппиэтинэс

**юридические лица пу-
бличного права**

*судаарыстыбаннай была-
ас юридической сирэйэ*

юридическое лицо

юридической сирэй

Я

ясак

дьаһаах

ОЛОХТООХ БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫ

аафыллыбыт дэписсит	<i>расчетный дефицит</i>
аахсыйалаах уопсастыба	<i>акционерное общество</i>
ағытаассыйа	<i>агитация</i>
ағытаассыйа матырыйаала	<i>агитационные материалы</i>
айылға алдьархайа буолбут сирдэрэ	<i>зоны экологического бедствия</i>
актыштар	<i>активы</i>
анал бырааптанар кыха	<i>специальная правоспособность</i>
аналлаах зоналар	<i>функциональные зоны</i>
аптанамыйа	<i>автономия</i>
аһаҕас былаас	<i>публичная власть</i>
аһаҕас былаас уорганнара	<i>органы публичной власти</i>
аһаҕас интэриэстэр	<i>публичные интересы</i>
аһаҕас истии	<i>публичные слушания</i>
аһаҕас салайыы	<i>публичное управление</i>

атыы	<i>торги</i>
атыылаһыы былаана	<i>план закупок</i>
атыыны (күрэҕи) тэрийээччи	<i>организатор торгов (конкурса)</i>

Б

баай-мал	<i>имущество</i>
баай-мал бүдбүөтэ	<i>имущественный бюджет</i>
баайга-малга быраап	<i>имущественные права</i>
барыллаан хонтуруол	<i>предварительный контроль</i>
бас билии	<i>собственность</i>
бас билии быраабын барымтата	<i>объект права собственности</i>
бас билии быраабын бэйэмтэтэ (субьёга)	<i>субъект права собственности</i>
бас билиигэ сыһыаннаһыы	<i>отношение собственности</i>
баһылааһын	<i>владение</i>
бигэ оферта	<i>оферта твердая</i>

биир мандаатгаах быыбардыыр уокурук	<i>одномандатный избирательный округ</i>
биэдэмистибэ	<i>ведомство</i>
болдьохтоох үлэ дуогабара	<i>срочный трудовой договор</i>
боломуочуйалаах урган	<i>уполномоченный орган</i>
боломуочуйаны биэрэр туһунан сөбүлэн	<i>соглашение о передаче полномочий</i>
боломуочуйаны утаарыы	<i>делегирование полномочий</i>
булгуччулаах быыбардыыр бүлүтүөн	<i>избирательный бюллетень категорический</i>
булгуччулаах нолуок	<i>обязательный налог</i>
булкаас быыбардыыр тиһик	<i>смешанная избирательная система</i>
бүддьүөккэ сайаапка	<i>бюджетная заявка</i>
бүддьүөт	<i>бюджет</i>
бүддьүөт алын хааччыллыыта	<i>минимальная бюджетная обеспеченность</i>
бүддьүөт анабыла	<i>бюджетное назначение</i>
бүддьүөт докумуона	<i>бюджетные документы</i>
бүддьүөт дохуота	<i>бюджетный доход</i>

бүддүүт дьаһалтажа ананар өлүүтэ	<i>административная часть бюджета</i>
бүддүүт ис тутула	<i>структура бюджета</i>
бүддүүт кирэдьиитэ	<i>бюджетный кредит</i>
бүддүүт көмүскэллээх ыстатыйалара	<i>защищенные статьи бюджета</i>
бүддүүт күннээҕи ороскуота	<i>текущие расходы бюджетов</i>
бүддүүт кырыымчыга	<i>бюджетный дефицит</i>
бүддүүт пуонданан салаата	<i>фондовый раздел бюджета</i>
бүддүүт суудата	<i>бюджетная ссуда</i>
бүддүүт сүрүннээһин	<i>бюджетное регулирование</i>
бүддүүт тиһигин тосхоло	<i>принципы бюджетной системы</i>
бүддүүт тиһигэ	<i>бюджетная система</i>
бүддүүт тутула	<i>бюджетное устройство</i>
бүддүүт түмүгүнэн сирдэтии	<i>ориентирование на результат бюджета</i>
бүддүүт үбүн дьаһайааччы	<i>распорядитель бюджетных средств</i>
бүддүүт үбүн ылааччы	<i>получатель бюджетных средств</i>

бүддүүт хаамыга	<i>бюджетный процесс</i>
бүддүүт хааччыллыга	<i>обеспеченность бюджета</i>
бүддүүт хааччыллыгын алын кээмэй	<i>минимальная обеспеченность бюджета</i>
бүддүүт халандаара	<i>бюджетный календарь</i>
бүддүүт хапытаалын ороскуота	<i>капитальные расходы бюджетов</i>
бүддүүт эбэхээтилистибэтэ	<i>бюджетное обязательство</i>
бүддүүт эргирэ	<i>бюджетный кругооборот</i>
бүддүүттэр икки ардыларынаағы сыһыан	<i>межбюджетные отношения</i>
бүддүүттэр икки ардыларынаағы трансфертар	<i>межбюджетные трансферты</i>
бүддүүтү наардааһын	<i>бюджетная классификация</i>
бүддүүтү нуормалааһын	<i>нормативы бюджетных средств</i>
бүддүүтү толоруу	<i>исполнение бюджета</i>
бүддүүтү туттуу нуормата	<i>норматив бюджетных затрат</i>
бүддүүтү үбүлээһин	<i>бюджетные ассигнования</i>

бүддүүтүнэн хааччыл- лыы нуормата	<i>норматив бюджетной обеспеченности</i>
бүтүүн быыбардыр быраап	<i>всеобщее избирательное право</i>
былаас	<i>власть</i>
былаас аналынан тыырыллыыта	<i>функциональное разделение власти</i>
былаас сытыары тыырыллыыта	<i>горизонтальное разделение властей</i>
былаас туруору тыырыллыыта	<i>вертикальное разделение властей</i>
былаас тутулун оноруу	<i>организация власти</i>
былаас тыырыллыыта	<i>разделение властей</i>
быраабы нуормалыыр аактар	<i>нормативные правовые акты</i>
быраабынан сыһыан	<i>правоотношения</i>
быраап	<i>право</i>
быраапка олоѳурар судаарыстыба	<i>правовое государство</i>
быһаарар кыах	<i>компетенция</i>
быһаччы дэмэкирээтийэ	<i>непосредственная демократия</i>
быһаччы инвестициялар	<i>прямые инвестиции</i>

быһаччы инвестор	<i>прямой инвестор</i>
быыбар	<i>выборы</i>
быыбар иннинээҕи аҕытаассыйа	<i>предвыборная агитация</i>
быыбардааччы	<i>избиратель</i>
быыбардааччылар булуоктара	<i>избирательный блок</i>
быыбардааччылар холбоһуктара	<i>избирательное объединение</i>
быыбарданар быраап	<i>пассивное избирательное право</i>
быыбардыыр бүлүтүөн	<i>избирательный бюллетень</i>
быыбардыыр быраап	<i>активное избирательное право</i>
быыбардыыр быраап	<i>избирательное право</i>
быыбардыыр уокурук	<i>избирательный округ</i>
бэйэмтэ; субъект	<i>субъект</i>
бэйэни салайыныы	<i>самоуправление</i>
бэлиэтэммит хандыдаат	<i>зарегистрированный кандидат</i>
бэрэбиэркэ	<i>проверка</i>

бэрэбиэркэ быыс аактата	<i>промежуточный акт ревизии</i>
бэрэбиэркэ матырыйааллара	<i>материалы ревизии</i>
бэрэбиэркэ хомуур аактатыгар сыһыарыылар	<i>приложения к сводному акту ревизии</i>
бэрэбиэркэ хомуур аактата	<i>сводный акт ревизии</i>
бэрэстэбиитэллээх дэмкирээтийэ	<i>представительная демократия</i>
бэрээдэктэммит сырыы	<i>регулярный маршрут</i>

Г

гааһынан хааччыйыы	<i>газоснабжение</i>
гыраанынан үбүлээһин	<i>грантовое финансирование</i>

Д

депутат анал туруга	<i>статус депутата</i>
депутаты ууратыы	<i>отзыв депутата</i>

дойдулаах; гражданин	<i>гражданин</i>
дойдулаахтар быраабы айар көхтөрө	<i>правотворческая инициатива граждан</i>
дойдулаахтар кэмпириэнсийэлэрэ	<i>конференция граждан</i>
дойдулаахтар мунньахтара	<i>собрание граждан</i>
дойдулаахтарган ыйыгталаһы	<i>опрос граждан</i>
докумуонунан бэрэбиэркэ	<i>документальная ревизия</i>
дохуоттар уонна ороскуоттар симиэтэлэрэ	<i>сметы доходов и расходов</i>
дуогабардаах хомуурдар	<i>договорные сборы</i>
дуоһунастаах сирэй	<i>должностное лицо</i>
дэпписииити үбүлээһин	<i>финансирование дефицита</i>

дьаалатынан сырыы	<i>нерегулярный маршрут</i>
дьаһаах	<i>ясак</i>
дьаһайааччы	<i>администратор</i>
дьаһал	<i>распоряжение</i>

дьяһалга киирэр	<i>предмет ведения</i>
дьяһалта	<i>администрация</i>
дьяһалта бүддүөтэ	<i>административный бюджет</i>
дьяһалта муниципальной салаата	<i>отдел муниципальной администрации</i>
дьяһалталаах, сирдээх-уоттаах бүөм тэриллии	<i>закрытое административно-территориальное образование</i>
дьяһалтанан, сиринэн-уотунан араарыы	<i>административно-территориальное деление</i>
дьяһаныы уонна үбүлээһин балаансата кэһиллиитэ	<i>вертикальный дисбаланс</i>
дьиэ туттааччы	<i>застройщик</i>
дьиэ ыларга көмө харчы	<i>жилищные субсидии</i>
дьүөрэлээх быыбардыыр тиһик	<i>пропорциональная избирательная система</i>

И

идэлээх сойуус	<i>профсоюз</i>
идэтийбит тэрилтэ	<i>специализированная организация</i>

инженернэй чинчийи	<i>инженерные изыскания</i>
ис изэ	<i>внутренний долг</i>
итии уунан хааччыйы	<i>горячее водоснабжение</i>
ититии	<i>отопление</i>
изэ быһыытынан үбүлээһин	<i>финансирование долговое</i>

кадаастыр	<i>кадастр</i>
каасса үлэтэ	<i>кассовое обслуживание</i>
кииннээһин	<i>централизация</i>
киирбит дааннайдары бэрэбиэркэлээһин	<i>проверка встречных данных</i>
кистэлэн куоластааһын	<i>тайное голосование</i>
киһи аайыттан нолуок дохуота	<i>подушевые расчетные налоговые доходы</i>
коммунальнай инфраструктура тиһигэ	<i>система коммунальной инфраструктуры</i>
коммунальнай кэлим тэрилтэ	<i>организация коммунального комплекса</i>

коммунальнай кэлим тэрилтэлэр табаардарын, өнгөлөрүн туһанааччылар	<i>потребители товаров и услуг организаций коммунального комплекса</i>
коммунальнай өгө	<i>коммунальные услуги</i>
коммунальнай өгөнү толорооччу	<i>исполнитель коммунальных услуг</i>
коммунальнай төлөбүргэ көмө харчы	<i>субсидии на оплату коммунальных услуг</i>
коммунальнай хаһаайыстыба	<i>коммунальное хозяйство</i>
көмө үп; датаассыйа	<i>дотации</i>
көмө харчы	<i>субсидия</i>
көнүл оферта	<i>свободная оферта</i>
көнүл өттүнэн хомуллубут үп	<i>средства самообложения</i>
көнүл туһаныллар сир- уот	<i>территории общего пользования</i>
көмө трансферт	<i>отрицательный трансферт</i>
көрүк	<i>концепция</i>
куолас чопчулаамыт үксэ баһыйыта	<i>квалифицированное большинство голосов</i>
куонкурус; күрэх	<i>конкурс</i>

куорат иһинээҕи федеральной суолталаах сир-уот	<i>внутригородская территория города федерального значения</i>
куорат сирэ	<i>городское поселение</i>
куорат тутуутун түөлбэлээһин	<i>градостроительное зонирование</i>
куорат уокуруга	<i>городской округ</i>
куорат экэниэмикэтин кэлимэ	<i>городской экономический комплекс</i>
куораттааҕы (муниципальной) бэйэни салайыныны	<i>городское (муниципальное) самоуправление</i>
куораты тутар үлэ	<i>градостроительная деятельность</i>
куораты тутуу бэрээдэгэ	<i>градостроительный регламент</i>
куортам; түүлээһин	<i>аренда</i>
күрэх атыы	<i>аукцион</i>
кырыымчыга; дэписсиит	<i>дефицит</i>
кэлим бэрэбиэркэ	<i>комплексная ревизия</i>
кэлэр хонтуруол	<i>последующий контроль</i>
кэмиэрсийэ тэрилтэтэ	<i>коммерческая организация</i>

кэмизэрсийэтэ суох туспа тэрилтэ	<i>некоммерческая автономная организация</i>
кэмизэрсийэтэ суох тэрилтэ	<i>некоммерческая организация</i>
кэмпириэнсийэ	<i>конференция</i>
кэһии уонна итэҕэс содуллара	<i>последствие нарушений и недостатков</i>
кэтэх бас билии	<i>частная собственность</i>
кэтэх хаһаайыстыба уонна судаарыстыба кыттыгастара	<i>частно-публичное партнерство</i>
кэтээн көрөөччү	<i>наблюдатель</i>

М

мажоритарнай быыбардыыр тиһик	<i>мажоритарная избирательная система</i>
муниципалитет бас билиитэ	<i>муниципальная собственность</i>
муниципалитет бэйэтин бас билиинитэ	<i>хозяйственная самостоятельность муниципалитета</i>
муниципалитет дохуота	<i>доход муниципалитета</i>
муниципалитет кыһалҕалара	<i>муниципальные нужды</i>

муниципалитет олоѳун- дъаһаѳын экэниэмикэтин сайдыыта	<i>муниципальное социально- экономическое развитие</i>
муниципалитет ороскуота	<i>расходы муниципалитета</i>
муниципалитет салалтата	<i>муниципальное управление</i>
муниципалитет тастан ылыыта	<i>муниципальные заимствования</i>
муниципалитет үпкэ бэлиитикэтэ	<i>муниципальная финансовая политика</i>
муниципалитет хаһаайыстыбаннай бэлиитикэтэ	<i>хозяйственная политика муниципалитета</i>
муниципалитеттар икки ардыларынааѳы корпорация	<i>межмуниципальная корпорация</i>
муниципальной анал сыаллаах бырагыраама	<i>муниципальная целевая программа</i>
муниципальной баайы- малы дъаһайыы	<i>управление муниципаль- ным имуществом</i>
муниципальной баайы- малы салайар уорган	<i>орган по управлению муниципальным имуществом</i>
муниципальной биирдийбит тэрилтэ	<i>муниципальное унитарное предприятие</i>

муниципальной бүүдүүт өнгөтө	<i>муниципальные бюджетные услуги</i>
муниципальной быраап	<i>муниципальное право</i>
муниципальной быраап аакталарын тиһигэ	<i>система муниципальных правовых актов</i>
муниципальной быраап аактата	<i>муниципальный правовой акт</i>
муниципальной быыбар	<i>муниципальные выборы</i>
муниципальной быыбардыр дуоһунас	<i>муниципальная выборная должность</i>
муниципальной быраап аакталарын тиһигэ	<i>муниципальная система правовых актов</i>
муниципальной бэлиитикэ	<i>муниципальная политика</i>
муниципальной дуоһунас	<i>муниципальная должность</i>
муниципальной дыаһалта салаата	<i>управление муниципальной администрации</i>
муниципальной дыаһалта сизэктэрэ	<i>сектор муниципальной администрации</i>
муниципальной изэ	<i>муниципальный долг</i>
муниципальной мэктиэ	<i>муниципальная гарантия</i>

муниципальной олох- дьяһах халыыбын алын кээмэйэ	<i>муниципальные минимальные социальные стандарты</i>
муниципальной оройуон	<i>муниципальный район</i>
муниципальной өнөлөр	<i>муниципальные услуги</i>
муниципальной сакаас	<i>муниципальный заказ</i>
муниципальной сакааһы батарыы	<i>размещение муниципального заказа</i>
муниципальной сулууспа	<i>муниципальная служба</i>
муниципальной сулууспа тосхоло	<i>принципы муниципальной службы</i>
муниципальной сулууспаҕа дуоһунас	<i>должность муниципальной службы</i>
муниципальной сулууспалаах	<i>муниципальный служащий</i>
муниципальной сыаналаах кумааҕылар	<i>муниципальные ценные бумаги</i>
муниципальной тэриллии	<i>муниципальное образование</i>
муниципальной тэриллии баһылыга	<i>глава муниципального образования</i>
муниципальной тэриллии бүддьүөтэ (олохтоох бүддьүөт)	<i>бюджет муниципального образования (местный бюджет)</i>

муниципальной тэриллии быыбардыыр хамыыһытата	<i>избирательная комиссия муниципального образования</i>
муниципальной тэриллии дьаһайар киинэ	<i>административный центр муниципального образования</i>
муниципальной тэриллии сайдыытын көрүгэ	<i>концепция развития муниципального образования</i>
муниципальной тэриллии сирэ-уота	<i>территория муниципаль- ного образования</i>
муниципальной тэриллии сиктэрэ	<i>сектор в муниципальной организации</i>
муниципальной тэриллии холбоһуктара уонна сойуустара	<i>ассоциации и союзы муниципальных образований</i>
муниципальной тэриллии ылынар эбэһээтилистибэлэрэ	<i>принимаемые обязатель- ства муниципального об- разования</i>
муниципальной тэриллиини үбүнэн өйүүр пуонда	<i>фонд финансовой поддержки муниципальных образований</i>
муниципальной тэрилтэ	<i>муниципальное предприятие</i>
муниципальной тэрилтэ салаата	<i>управление муниципальной организации</i>

муниципальной үбү дьаһайыы	<i>управление муниципальными финансами</i>
муниципальной үбү хонтуруоллааһын	<i>муниципальный финансовый контроль</i>
муниципальной үп	<i>муниципальные финансы</i>
муниципальной үп састааба (эйгэтэ)	<i>состав (сфера) муниципальных финансов</i>
муниципальной үп хамсааһына	<i>муниципальный бюджетный процесс</i>
муниципальной хааһына	<i>муниципальная казна</i>
муниципальной хантыраак	<i>муниципальный контракт</i>
муниципальной хаһаайыстыба	<i>муниципальное хозяйство</i>
муниципальной хаһаайыстыба бэйэмтэтэ (субьегга)	<i>субъект муниципального хозяйства</i>
муниципальной хаһаайыстыбаны салайыы	<i>ведение муниципального хозяйства</i>
мунутуур куолаһы ылыы тиһигэ	<i>система абсолютного большинства</i>

Н

нолуугу дьаһайыы	<i>налоговое администрирование</i>
нолуугу дьүөрэлээн түһэри	<i>пропорциональное налогообложение</i>
нолуугу олохтоохун	<i>установление налога</i>
нолуок базата	<i>налоговая база</i>
нолуок дьаһалтата	<i>налоговое администрирование</i>
нолуок кэмэ-кэрдитэ	<i>налоговый период</i>
нолуок кээмэйэ	<i>налоговая ставка</i>
нолуок төлөөччүлэр	<i>налогоплательщики</i>
нолуок түһэри сорҕото	<i>элементы налогообложения</i>
нолуок түһэри; нолуоктааһын	<i>налогообложение</i>
нолуок хомуллар кыаҕа	<i>налоговый потенциал</i>
нолуокка чэпчэти	<i>налоговые льготы</i>
нолуоктан кирири нуормата	<i>норматив отчислений налога</i>
нолуоктанар барымта	<i>объект налогообложения</i>
нормативы бэрэбиэркэлээһин	<i>нормативная проверка</i>

норуокка биллэри	<i>обнародование</i>
норуот былааһа	<i>народовластие</i>
норуот быраабы онорор көбө	<i>народная правотворческая инициатива</i>
норуот депутаттарын сэбиэтэ нөһүөлээн салайыы	<i>советы народных депутатов опосредованное управление наслед</i>
нэһилиэк	
нэһилиэктэр икки ардыларынааҕы олохтоох боппуруостар	<i>вопросы местного значе- ния межпоселенческого характера</i>
нэһилиэнньэ чэпчэти- инэн туһанар араната	<i>льготные категории населения</i>
нэһилиэнньэбэ трансфертар	<i>трансферты населению</i>
нэһилиэнньэлээх пуун	<i>населенный пункт</i>
олорор дьыэ пуондата	<i>жилищный фонд</i>
олорор сир	<i>поселение</i>
олорор сир бүддьүөккэ ороскуотун ииндэкиһэ	<i>индекс бюджетных расходов поселения</i>

олорор сир нолуокка ис кыабын ииндэкиһэ	<i>индекс налогового потенциала поселения</i>
олорор сирдэр бүддьүөт-тэригэр көмө үбүлээһин	<i>финансовая помощь бюджетам поселения</i>
олорор сирдэр кыһалҕаларынан ороскуот	<i>расходные потребности поселений</i>
олорор сирдэр үптэрин тэнниир көмө үп	<i>дотации на финансовое выравнивание поселений</i>
олох-дьаһах нуормалара	<i>социальные нормы</i>
олох-дьаһах ыстандаар-тара	<i>социальные стандарты</i>
олох-дьаһах, экэниэмикэ сайдыытын кэлим бырагырааматын кэтээн көрүү	<i>мониторинг комплексной программы социально-экономического развития</i>
олохтоммут сокуон аактара	<i>нормативные правовые акты</i>
олохтоох бүддьүөккэ көмө үп	<i>дотация местным бюджетам</i>
олохтоох бүддьүөккэ нолуугу таһынан киирэр дохуот	<i>доходы неналоговые местного бюджета</i>
олохтоох бүддьүөккэ нолуоктан киирэр дохуот	<i>налоговые доходы местного бюджета</i>
олохтоох бүддьүөккэ субвенция	<i>субвенции местным бюджетам</i>

олохтоох бүддүүккэ үп киириитин дьаһайааччы	<i>администратор поступлений в местный бюджет</i>
олохтоох бүддүүт	<i>местный бюджет</i>
олохтоох бүддүүт алын кээмэйэ	<i>минимальный местный бюджет</i>
олохтоох бүддүүт ороскуота	<i>расходы местного бюджета</i>
олохтоох бүддүүт орос- куотун аналыйнан наар- дааһын	<i>функциональная классификация расходов местного бюджета</i>
олохтоох бүддүүт орос- куотун биедэмистибэнэн тыгыры	<i>ведомственная классификация расходов местного бюджета</i>
олохтоох бүддүүт ороскуотун экэниэмикэҕэ олоҕуран наардааһын	<i>экономическая классификация расходов местного бюджета</i>
олохтоох бүддүүт тус бэйэтин дохуота	<i>собственные доходы местных бюджетов</i>
олохтоох бүддүүт үбүн дьаһайар тэрилтэ	<i>главный распорядитель средств местного бюджета</i>
олохтоох бүддүүтү толоруу	<i>исполнение местного бюджета</i>
олохтоох бүддүүттэр икки ардыларынааҕы трансферт көрүгүннэрэ	<i>формы межбюджетных трансфертов из местных бюджетов</i>

олохтоох былаас	<i>местная власть</i>
олохтоох быыбардааччылар түмсүүлэрэ	<i>местное сообщество избирателей</i>
олохтоох бэйэни салайыныны	<i>местное самоуправление</i>
олохтоох бэйэни салайыныны аакталара	<i>акты местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны быраабын төрүт-тэрэ	<i>правовые основы местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны быыбарданар дуоһунастаах сирэйэ	<i>выборное должностное лицо местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны быыбардыыр уорганын чилиэнэ	<i>член выборного органа местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны бэйэмтэтэ (субьегэ)	<i>субъект местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны бэрэстэбиитэллээх уоргана	<i>представительный орган местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны дуоһунастаах сирэйэ	<i>должностное лицо местного самоуправления</i>

олохтоох бэйэни салайыныны култуурата	<i>культура местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны сөбүлэннээх ургана	<i>коллегиальный орган местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны тосхоллоро	<i>принципы местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны урганнара	<i>органы местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салай- ыныны урганнарын сөптөөх эппиэтинэстэрэ	<i>позитивная ответственность органов местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайы- ныны урганнарын сүөл эппиэтинэстэрэ	<i>негативная ответственность органов местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни сала- йыныны урганнарын тутула	<i>структура органов местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни сала- йыныны үбүн-экэниэ- микэтин төрүттэрэ	<i>финансово-экономические основы местного самоу- правления</i>
олохтоох бэйэни салайыныныга быраап	<i>право на местное самоуправление</i>
олохтоох бэйэни салайыныныга быраап бэйэмтэтэ (субьёга)	<i>субъект права на местное самоуправление</i>

олохтоох бэйэни салайыныны быраап өгтүнэн хонтуруоллааһын	<i>правовой надзор за местным самоуправлением</i>
олохтоох бэйэни салайыныны мэктиэлээһин	<i>институциональная гарантия местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны Төрүт Сокуон мэктиэлээһинэ	<i>конституционные гарантии местного самоуправления</i>
олохтоох бэйэни салайыныны хонтуруоллааһын	<i>контроль местного самоуправления</i>
олохтоох дьаһалта	<i>местная администрация</i>
олохтоох дьаһалта тутулун оноруу	<i>формирование структуры местной администрации</i>
олохтоох дьаһалта эбээһинэһин толорор дуоһунастаах сирэй	<i>единоличный орган местного самоуправления</i>
олохтоох интэриэс	<i>местный интерес</i>
олохтоох нолуогу түстээһин	<i>установление местного налога</i>
олохтоох нолуоктар уонна хомуурдар	<i>местные налоги и сборы</i>
олохтоох референдум	<i>местный референдум</i>

олохтоох референдум территориальной хамыыһыйалара	<i>территориальные комиссии местного референдума</i>
олохтоох референдум хамыыһыйата	<i>комиссии местного референдума</i>
олохтоох референдумна кыттааччы	<i>участник местного референдума</i>
олохтоох референдумна кыттар быраабы мэктиэлээһин	<i>гарантии права на участие в местном референдуме</i>
олохтоох референдумна кыттар быраап	<i>право на участие в местном референдуме</i>
олохтоох салайыныы бэрэстэбиттэллээх урганын депутата	<i>депутат представитель- ного органа местного са- моуправления</i>
олохтоох салайыныы тэрийэр төрүттэр	<i>организационные основы местного самоуправления</i>
олохтоох салайыныы урганнарын судаарыстыба хонтуруоллааһына	<i>государственный надзор за органами местного самоуправления</i>
олохтоох үп-харчы	<i>местные финансы</i>
олохтоох хааһына	<i>местная казна</i>
олохтоох (сиринэн- уотунан) холбоһук	<i>местное (территориаль- ное) сообщество</i>

олохтоох хомуурдар	<i>местные сборы</i>
олоххо-дьяаһаха, экэниэмикэбэ сайдыыны кэлим былааннааһын	<i>комплексное планирование социально-экономического развития</i>
оройуон	<i>район</i>
ороскуокка эбэһэтилис- тибэни олохтооһун	<i>установление расходного обязательства</i>
ороскуоттуур эбэһэти- листибэни дьяаһайы	<i>ведение расходного обязательства</i>
ороскуоту уонна түмүгү учуоттаан бүддьүөттээһин	<i>бюджетирование, ориентированное на результат</i>

өлүү үбүнэн кыттыһыы	<i>партнерство и доленое участие</i>
өһө	<i>услуга</i>
өһөнү оноруу ньымата	<i>способ предоставления услуг</i>
өрөсүүрсэ	<i>ресурсы</i>
өрөсүүрсэнэн хааччыяр тэрилтэ	<i>ресурсоснабжающая организация</i>

өрөсүүрсэнэн хааччийы *ресурсоснабжение*

**пуонда (кэмиэрсийэтэ
суох тэрилтэ быһыы-
тынан)**

*фонд (как некоммерческая
организация)*

П

региональной бүддьүөт

региональный бюджет

региональной нолуоктар

региональные налоги

**референдумна кыттар
быраап**

*право на участие
референдуме*

Р

**Россия Федерациятын
Төрүт Сокуона**

*Конституция Российской
Федерации*

саахыматты балаанса

шахматный баланс

сакааһы батарыы кыттыылаахтара	<i>участники размещения заказов</i>
салаа сокуоннар	<i>отраслевое законодательство</i>
салайар тэрилтэ	<i>управляющая организация</i>
саһа үөскээбит муниципальной тэриллиилэр	<i>вновь образованные муниципальные образования</i>
сатыы сырыы кээмэйэ	<i>пешеходная доступность</i>
симиэтэ	<i>смета</i>
сир учаастагыһын турар сыһанатыһын кадаастырдаан сыһаналааһын	<i>кадастровая оценка стоимости земельных участков</i>
сир-уот	<i>территория</i>
сир-уот кинигэтэ	<i>поземельная книга</i>
сир-уот фискальной кыаҕа	<i>фискальный потенциал территории</i>
сири туһаныы уонна тутууну ыһытыы быһаабылата	<i>правила землепользования и застройки</i>
сири-уоту уратытык туһанар усулуобуйалаах түөлбэлэр	<i>зоны с особыми условиями использования территорий</i>
сиринэн быһыллыбыт миэстэ	<i>территориальное место</i>

сиринэн-уотунан былааннааһын	<i>территориальное планирование</i>
сиринэн-уотунан зоналар	<i>территориальные зоны</i>
сиринэн-уотунан көнүл салайыныы	<i>территориальное общес- твенное самоуправление</i>
сокуон	<i>закон</i>
сокуону официальной бэчээккэ таһаарыы	<i>официальное опубликование закона</i>
сөбүлэн	<i>соглашение</i>
субсидиарность тосхоло	<i>принцип субсидиарности</i>
судаарыстыба	<i>государство</i>
судаарыстыба баайын- малын дьаһайар судаа- рыстыбаннай уорган	<i>государственный орган по управлению государствен- ным имуществом</i>
судаарыстыба бас билиитэ	<i>государственная собственность</i>
судаарыстыба былааһын уоргана	<i>орган государственной власти</i>
судаарыстыба дуоһунастаах сирэйдэрэ	<i>государственные должностные лица</i>
судаарыстыба олоххо- дьаһахха халыгыбын алын кээмэйэ	<i>минимальный государ- ственный социальный стандарт</i>

судаарыстыба утаарбыг боломуочуйалара	<i>делегированные государственные полномочия</i>
судаарыстыба үлэлир ньымата	<i>механизм государства</i>
судаарыстыба федеральной бас билиитэ	<i>федеральный государственная собственность</i>
судаарыстыба эбэтэр муниципалитет изэ	<i>государственный или муниципальный долг</i>
судаарыстыбаннай былаас урганнарын бүддьүөтү сүрүннүүргэ боломуочуйалара	<i>бюджетные полномочия органов государственной власти</i>
судаарыстыбаннай былаас юридической сирэйэ	<i>юридические лица публичного права</i>
судаарыстыбаннай сулууспа	<i>государственная служба</i>
судаарыстыбаннай уонна муниципальной бас билиини салайыы	<i>управление государственной и муниципальной собственностью</i>
судаарыстыбаттан көмө харчы	<i>государственные субсидии</i>
сурукка киирэр барымта	<i>объект регистрации</i>
суут-сокуон (сокуон)	<i>законодательство</i>
сүрүннүүр дохуоттар	<i>регулирующие доходы</i>

сыһыарыллыбыт дохуоттар	<i>закрепленные доходы</i>
сырыы суола; маршрут	<i>маршрут</i>
сырыы суолун көлөтө	<i>маршрутное транспортное средство</i>
сэлиэнньэ	<i>село</i>
сэлиэнньэлэр икки ардыларынаабы сир-уот	<i>межселенная территория</i>
табаары уонна өгөнү туһанааччы	<i>потребители товаров и услуг</i>
табаарынан-харчынан сыһыаннаһыылар	<i>товарно-денежные отношения</i>
тас изэ	<i>внешний долг</i>
тиэйиигэ олох-дьаһах сизэктэрэ	<i>социальный сектор перевозок</i>
тиэндэр	<i>тендер</i>
тиэндэр докумуоннара	<i>тендерная документация</i>
тиэндэр сокуона	<i>тендерное законодательство</i>

тиэндэр хамыыһыйата	<i>тендерная комиссия</i>
Төрүт Сокуон	<i>Конституция</i>
туһаныы (туһанар бы- раап)	<i>пользование (право пользо- вания)</i>
турар сыана сөбө суохтук үрдээһинигэр нолуок	<i>налог на незаслуженный прирост стоимости</i>
тус сирэй	<i>физическое лицо</i>
тус сыаллаах бырагы- раама	<i>целевая программа</i>
тутуу	<i>строительство</i>
түмүллүбүт бүддьүөт	<i>консолидированный бюджет</i>
түөлбэ	<i>зона</i>
түөлбэн	<i>община</i>
түһээн; нолуок	<i>налог</i>
тыа сирин нэһилиэн- ньэтэ хойуутук олорор сирэ-уота	<i>территории с высокой плотностью сельского населения</i>
тыа сирин нэһилиэнньэтэ сэдэхтик олорор сирэ-уота	<i>территории с низкой плотностью сельского населения</i>
тымныы уунан хааччыйыы	<i>водоснабжение холодное</i>

тыыраp эбэһээтилистибэ	<i>расходные обязательства</i>
тыыраp эбэһээтилистибэ эридьиэһэ	<i>реестр расходных обязательств</i>
тэрилтэ	<i>организация</i>
тэрилтэ	<i>учреждение</i>

уларыта тутуу	<i>перестройка</i>
уларытаан	<i>реформа</i>
уларытаан быыс кэмэ	<i>переходный период реформы</i>
уларытан оноруу	<i>реконструкция</i>
улуус	<i>улус</i>
унитарнай судаарыстыба	<i>унитарное государство</i>
унитарнай тэрилтэ	<i>унитарное предприятие</i>
уопсастыба баайа-дуола	<i>общественное достояние</i>
ураты болумуочуйалар	<i>полномочия исключительные</i>
устаап	<i>устав</i>
услуубуйанан хааччыйы	<i>обеспечение условий</i>

утаары	<i>делегирование</i>
ууну ытыгы	<i>водоотведение</i>
учуоттанар барамай	<i>предмет недвижимости</i>

Ү

үбү анааһын араналам- мыт нуормалара	<i>дифференцированные нормативы отчислений</i>
үбү хонтуруоллуур муниципальной тиһик	<i>муниципальная система финансового контроля</i>
үбү-бүддүөтү хонтуруоллааһын	<i>контроль финансово-бюджетный</i>
үбүлээһин	<i>инвестирование</i>
үбүлээһин бартыбыала	<i>инвестиционный портфель</i>
үбүлээһин сөбүлэнэ	<i>инвестиционное соглашение</i>
үбүлээһин хаамыта	<i>инвестиционный процесс</i>
үлэһиккэ мэктиэлэр	<i>гарантии работнику</i>
үлэһиккэ үбүнэн толуйуу	<i>компенсация работнику</i>
үп-бүддүөт	<i>финансово-бюджетный</i>

үп күннээби хамсааһы- нын бүддүүтэ	<i>бюджет текущих операций</i>
үп сыллааҕы хамсааһына	<i>финансовый год</i>
үп хамсыыр ньымата	<i>финансовые механизмы</i>
үп хонтуруола	<i>финансовый контроль</i>
үпкэ сыһыан	<i>финансовые отношения</i>

федеральной нолуоктар уонна хомуурдар	<i>федеральные налоги и сборы</i>
федеральной сокуон	<i>федеральный закон</i>

хааһына	<i>казна</i>
хааччахтаммыт эппиэ- тинэстээх уопсастыба	<i>общество с ограниченной ответственностью</i>
хааччыйыы	<i>обеспечение</i>
хамсаабат баай-дуол	<i>недвижимость</i>

хамсаабат баай-дуол барамайа	<i>предмет недвижимости</i>
хамсаабат баай-дуол барымтата	<i>объект недвижимости</i>
хамсаабат баай-дуол ба- рымтатын судаарыстыба сурукка киллэриитэ	<i>государственная регис- трация объекта недвижи- мости</i>
хамсаабат баай-дуол барымтатын үөскэтии	<i>формирование объекта недвижимости</i>
хамсаабат баай-дуол нолуогун дьаһайыы	<i>управление налогом на недвижимость</i>
хамсаабат баай-дуол турар сыаната	<i>стоимость недвижимости</i>
хамсаабат баай-дуол фискальнай кадаастыра	<i>фискальный кадастр недвижимости</i>
хамсаабат баай-дуол ырыынага	<i>рынок недвижимости</i>
хамсаабат баай-дуол ырыынакка турар сыа- ната	<i>рыночная стоимость недвижимости</i>
хамсаабат баайга-дуолга быраабы судаарыстыба сурукка киллэриитэ	<i>государственная регис- трация прав на недвижи- мость</i>
хамсаабат баайга-дуолга быраабы сурукка киллэ- рии тиһигэ	<i>система регистрации прав на недвижимость</i>

хамсаабат баайга-дуолга нолуок	<i>налог на недвижимость</i>
хамсаабат баайга-дуолга нолуок түһэрэгэ тирэх сыана	<i>база налогообложения недвижимости</i>
хамсаабат баайга-дуолга сыһыаннаах илии охсуһуу	<i>сделка с недвижимостью</i>
хамсаабат мал-сал	<i>недвижимые вещи</i>
хандьыдаакка бэйэни туруорунуу	<i>самовыдвижение кандидата</i>
хандьыдаат	<i>кандидат</i>
хандьыдааты туруоруу	<i>выдвижение кандидата</i>
хантараак	<i>контракт</i>
хапытаал	<i>капитал</i>
хапытаалга нолуок	<i>налог на капитал</i>
хапытаалтан нолуок	<i>налог с капитала</i>
хапытаалынай тутуу барымтата	<i>объект капитального строительства</i>
хаһаайыстыбаны дьаһайы	<i>хозяйственное ведение</i>
холбоһук	<i>сообщество</i>
холбоммут ситим	<i>присоединенная сеть</i>

Ч

ЧЭПЧЭТИИ

льгота

Ү

**эбии турар сыанаға
нолуок**

*налог на добавленную
стоимость (НДС)*

**элбэх мандаатгаах
быыбардыыр уокурук**

*многомандатный
избирательный округ*

**элэктэриичэстибэнэн
хааччыйыы**

электроснабжение

Ю

юридической сирэй

юридическое лицо

юридической эппиэтинэс

*юридическая
ответственность*

Список использованной литературы

Туһаныллыбыт литература испииһэҕэ

1. Алексеев Б.Н., Никонов В.Н. Русско-якутский юридический словарь. – Якутск, 2000. – 210 с.
2. Конституция Российской Федерации. Вопросы и ответы. – М.: Юрид. лит., 1994. – 230 с.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка. / Под ред. Н.Ю. Шведовой. – 22-е изд. – М.: Русский язык, 1990. – 921 с.
4. Ойунский П.А. Русско-якутский терминологический словарь / Сост. при уч. С.П.Харитоновой и Г.С.Тарского. – М., 1935.
5. Оконешников Е.И. Русско-саха общественно-политический словарь. – Якутск, 1998. – 153 с.
6. Пахомов Е.А., Тарасов Ю.С., Дьяконов А.Н. Словарь терминов местного самоуправления. – 2-е изд., перераб. и доп. – Якутск: Бичик, 2006. – 64 с.
7. Петрова Т.И. Краткий русско-якутский словарь. Нууччалыы-сахалыы кылгас тылдьыт. – Дьокуускай: Бичик, 2008. – 368 с.
8. Русско-якутский словарь / Под ред. П.С.Афанасьева и Л.Н.Харитоновой. – М.: Сов. Энциклопедия, 1968. – 717 с.
9. Саха тылын быһаарыылаах кылгас тылдьыта / Под ред. П.С. Афанасьева. – Дьокуускай: Бичик, 1994. – 260 с.
10. Сахалыы таба суруйуу тылдьыта. – Дьокуускай: Саха-полиграфиздат, 2002. – 543 с.
11. Спивак А.В. Документирование управленческой деятельности: делопроизводство. СПб.: Питер: 2005. – 240 с.
12. Шишкина Н.Э. Местное управление и самоуправление (практика зарубежных стран). – Иркутск., 1993.

13. Шугрина Е.С. Муниципальное право. Учебник. – М., 1999.
14. Шугрина Е.С. Организационные основы местного самоуправления. –Новосибирск, 1997.
15. Якутско-русский словарь / Под ред. П.А.Слепцова. – М.: Сов. Энциклопедия, 1972. – 790 с.

СОДЕРЖАНИЕ / ИҢИНЭЭҢИТЭ

Предисловие	3
Аан тыл	4
Русский алфавит. Саха алпаабыта	7
Самоуправление	8
Олохтоох бэйэни салайыныы	47
Список использованной литературы	87

**ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ
САМОУПРАВЛЕНИЕ**

* * *

**ТИЭРМИН ТЫЛДЬЫТА
ОЛОХТООХ БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫ**

*Утверждено к печати Ученым Советом
Института гуманитарных исследований
и проблем малочисленных народов Севера Со РАН*

Подписано к печати 01.07.2013. Формат 70x108^{1/32}.

Усл. п.л. 3,6. Тираж 350 экз.

Гарнитура Time/ Заказ №72.